

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2012-3-54 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 12-54/1520-538
Karar Tarihi : 06.11.2012

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Prof. Dr. Metin TOPRAK, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Dr. Murat ÇETİNKAYA

B. RAPORTÖRLER: İsmail Atalay YOLCU, Neyzar ÜNÜBOL, Mazlum YALÇINKAYA

C. BAŞVURUDA

BULUNAN :- Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:

- Oltan Gıda Maddeleri İhracat İthalat ve Ticaret Ltd. Şti.
Çarşı Mah. Kazancılar Sk. No:10 Trabzon
- Coşkuner Fındık Gıda Sanayi Ve Tic. Ltd. Şti.
Çamköyü 2. Cad. Merkez/Düzce
- Yavuzlar Fındık Gıda San. Ve Tic. Ulus. Taş. Ltd. Şti.
İmamlar Mah. Yurt Cad. Gölyaka/Düzce
- Çalıkoğlu Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.
Ziyabey Cad. No:6 Balgat/Ankara
- Poyraz Poyraz Fındık Entegre San. ve Tic. A.Ş.
Ordu-Ulubey Karayolu 5.km Karacaömer Mevkii Ordu
- Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş.
Liseler Mahallesi Belediye Caddesi No:80, 52300 Ünye/Ordu
- Yavuz Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.
Aksu Mah. Pazar Sokak No:22 Giresun
- Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda San. ve Tic. A.Ş.
Şarkıye Mah. Kazım Karabekir Cad. 35/A Ordu
- Özgün Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.
Oymalı Cad. Gürsel Mah. Yomra/Trabzon

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Fındık piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin fındık alım fiyatlarını birlikte belirlemeye yönelik davranışlarda bulunmak suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun)'u ihlal edip etmediklerinin tespiti.

- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle; Oltan Gıda Maddeleri İhracat İthalat ve Ticaret Ltd. Şti. (Oltan), Coşkuner Fındık Gıda Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. (Coşkuner), Yavuzlar Fındık Gıda San. ve Tic. Ulus. Taş. Ltd. Şti. (Yavuzlar) ve Çalikoğlu Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin (Çalikoğlu) kendi aralarında anlaşmak suretiyle fındık fiyatını düşük tuttukları, günün ekonomik şartlarına göre fiyatların değişmediği aksine üreticinin paraya daha çok ihtiyaç duyduğu dönemlerde alım fiyatlarının düşük tutulduğu, Oltan'ın yukarıda adı geçen firmaların en büyüğü olduğu ve fiyat birlikteliğinde başı çektiği iddia edilerek, adı geçen teşebbüslerin bu suretle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri iddia edilmiştir.
- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 26.03.2012 tarih ve 2590 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 02.04.2012 tarih ve 2012-3-54/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu'nun görüşülmesi sonucunda önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (4) Dosya hazırlık sürecinde konuya ilişkin olarak (**.....TİCARİ SIR.....**) mevcut önaraştırma kapsamında incelenen teşebbüslerin Türkiye'de fındık ihracatı yapan bütün teşebbüsleri kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekliliği doğmuştur. Bu hususa ilişkin olarak hazırlanan; 13.09.2012 tarih, 2012-3-54/BN sayılı Bilgi Notu Kurulun 20.09.2012 tarihli toplantısında görüşülerek 12-44/1374-M sayı ile önaraştırma kapsamının fındık ihracatı yapan tüm teşebbüsleri kapsayacak şekilde genişletilmesine karar verilmiştir.
- (5) İlgili karar uyarınca düzenlenen 30.10.2012 tarih ve 2012-3-54/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (6) **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda özetle; soruşturma açılmasına gerek olmadığı ve şikayetlerin reddedilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Şikayetlerin Özeti

- (7) Kurum kayıtlarına 26.03.2012 tarih ve 2590 sayı ile intikal eden şikayet başvurusunda; Oltan, Coşkuner, Yavuzlar ve Çalikoğlu'nun kendi aralarında anlaşmak suretiyle fındık alım fiyatını düşük tuttukları; günün ekonomik şartlarına göre fiyatların değişmediği aksine üreticinin paraya daha çok ihtiyaç duyduğu dönemlerde fiyatların düşük tutulduğu; Oltan'ın yukarıda adı geçen firmaların en büyüğü olduğu ve fiyat birlikteliğinde başı çektiği iddia edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.
- (8) Şikayet başvurusunda yer alan iddialar Düzce ilinde faaliyet gösteren firmalara ilişkindir. Fındığın üreticiler tarafından toplanması ve toplanan fındığın tacirler tarafından üreticilerden satın alınması sürecinin Ağustos-Eylül aylarında başlaması nedeniyle, yapılan incelemelerin etkinliği bakımından önaraştırma yapılması için Eylül ayının beklenmesi uygun görülmüştür.
- (9) (**.....TİCARİ SIR.....**)
- (10) (**.....TİCARİ SIR.....**)
- (11) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin 20.09.2012 tarih ve 33 sayılı yazısı ekinde yer alan bilgi edinme başvurusunda ise Türkiye'de fındık alan ve ihraç eden sekiz/on firma olduğu, bu firmaların fındığı geçen sene 7 TL fiyatla alırken bu sene 3,80- 4 TL fiyatla aldığı belirtilerek fındık tüccarlarının anlaşmalı hareket ettiği ve fındık alım fiyatını düşük tutarak rekabet kurallarına aykırı davrandığı iddia edilmiştir.
- (12) Önaraştırma sürecinde Kurum kayıtlarına 18.10.2012 tarih ve 7854 sayı ile intikal eden bir başka başvuruda ise Düzce ilinde fındık alımı yapan teşebbüslerin hepsinin aynı fiyatlardan alım yaptığı iddia edilerek, üreticinin bu durumdan mağdur olduğu belirtilmiştir.

12-54/1520-538

- (13) Öneri araştırma sürecinde intikal eden iki ayrı başvuru da incelemeye esas olan başvuru ile aynı hususları konu aldığından mevcut öneri araştırma çerçevesinde değerlendirilmiştir.

I.2. Fındık Piyasasına İlişkin Bilgi

- (14) Dünya fındık üretiminin ortalama %75'ini Türkiye gerçekleştirmektedir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Çiftçi Kayıt Sistemine göre Türkiye'de 38 ilde fındık yetiştiriciliği yapılmasına rağmen, ticarete konu olan yetiştiriciliğin tamamına yakını Ordu, Giresun, Samsun, Trabzon, Düzce, Sakarya, Zonguldak, Artvin, Bartın, Kocaeli, Kastamonu ve Rize illerinde gerçekleştirilmektedir. Çiftçi Kayıt Sistemi verileri Türkiye'de 642 bin hektarlık alanda fındık yetiştiriciliği yapıldığını göstermektedir. Türkiye'de fındık dikim alanlarının %60,2'si asıl üretim bölgesi olan Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunmaktadır.
- (15) Türkiye'de üretilen fındığın %15-20 kadarı iç piyasada tüketilmekte, %80-85'i ise ihrac edilmektedir. Türkiye'nin fındık ihracatının %74'ü iç fındık olarak, %26'sı ise işlenmiş fındık olarak gerçekleştirilmektedir.
- (16) Karadeniz Fındık İhracatçıları Birliği verilerine göre Türkiye'de Karadeniz bölgesinde fındık ihracatı yapan teşebbüsler arasında 2011 yılı için en büyük on ihracatçıya ve ihracat rakamlarına Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Karadeniz Bölgesinde Fındık İhracatı Gerçekleştiren İlk On Teşebbüs

Teşebbüs Unvanı	Miktar (Kg)	Değer (\$)	Payı (%)
Oltan Gıda Md. İhr. İth. Tic. Ltd. Şti.	64.268.269	480.606.069	41,76
Poyraz Poyraz Fındık Entegre San. ve Tic. A.Ş.	-	107.451.676	9,34
Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş.	12.803.904	95.040.179	8,26
Yavuz Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	10.983.484	80.516.940	7,00
Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda San. ve Tic. A.Ş.	10.248.277	77.373.902	6,72
Özgün Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	11.009.938	75.780.394	6,58
Arslantürk Tarım Ürün. San. Nak. İhr. ve İth. A.Ş.	8.697.913	60.301.031	5,24
Sabırlar Fındık İhr. Ltd. Şti.	6.053.128	43.272.632	3,76
Yılmaz Tar. Ürün. San. ve Tic. A.Ş.	-	32.866.656	2,86
Karadere Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.	4.265.985	27.946.300	2,43

*Karadeniz Fındık İhracatçıları Birliği Tarafından açıklanan ilk yirmi firmanın toplam ihracat değeri içindeki payını göstermektedir.

- (17) Bununla birlikte 2011 yılında İstanbul Fındık ve Mamulleri İhracatçıları Birliği tarafından, üyesi firmalardan Stelliferi Fındık ve Gıda Sanayi A.Ş.'nin 149.966.711 ABD Doları, Progıda A.Ş.'nin 111.593.885 ABD Doları ve Balsu Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin 111.874.043 ABD Doları değerinde fındık ve mamulleri ihracatı yaptığı açıklanmıştır.
- (18) 2006 yılına kadar fındık alım görevi Fiskobirlik tarafından yerine getirilirken 2006 yılında Toprak Mahsulleri Ofisi(TMO), 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname'nin 35., 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 33. ve 20.6.2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanun'un geçici 3. maddeleri uyarınca Bakanlar Kurulunun 28.08.2006 tarih ve 2006/10865 sayılı kararı ile fındık alımı ile görevlendirilmiştir. "Fındık Alım Esasları" başlığı ile 26275 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan bu Karar'da TMO'nun bu Karar kapsamındaki her türlü iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar ile alım satım fiyatlarını belirlemeye yetkili olduğu ifade edilmektedir.
- (19) 2009/15202 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Yeni Fındık Stratejisi uygulamaya konularak TMO'ya verilmiş olan fındık alım görevi 2009 yılında sona ermiştir. Bununla birlikte, TMO piyasaları düzenlemek amacıyla stoklarında bulunan kabuklu fındıkları; arz fazlası olduğu dönemlerde yağ imalatına vererek yağ ve küspe olarak değerlendirmekte, arz açığı olduğu dönemlerde ise satış suretiyle piyasa ihtiyacını karşılamaktadır. TMO tarafından 2012 yılı rekolte beklentisinin yüksek olması nedeniyle fındık ihtiyacının öncelikle üreticiden karşılanmasına imkan vermek için 02.07.2012 tarihi itibarıyla piyasaya fındık satışına son verileceği duyurulmuştur.

I.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.3.1. Yerinde İncelemeler ve Ordu Ticaret Borsasından Alınan Bilgiler

- (20) Dosya kapsamında 26.09.2012 tarihinde Karadeniz Fındık İhracatçıları Birliği tarafından açıklanan fındık ihracatçıları listesindeki ilk altı firma olan Trabzon'da Oltan ve Özgün Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. (Özgün), Ordu'da Poyraz Poyraz Fındık Entegre San. ve Tic. A.Ş. (Poyraz), Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda San. ve Tic. A.Ş. (Gürsoy) ve Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş. (Durak) ve Giresun'da Yavuz Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. (Yavuz) firmalarında ve Düzce'de faaliyet gösteren şikayete konu firmalarda yerinde inceleme yapılmıştır. Yavuzlar'ın kapandığı ve piyasadan çıktığı öğrenilmiştir. Yapılan yerinde incelemede teşebbüslerin fındık alım fiyatını düşük tutmaya yönelik ortak bir davranış içerisinde olduğuna dair herhangi bir belgeye ulaşılmamıştır.
- (21) Yine aynı tarihte Ordu Ticaret Borsası Genel Sekreteri ile fındık alım fiyatlarının belirlenmesi sürecine ilişkin raportörlerce yapılan görüşmede; Ordu Ticaret Borsasında açıklanan kabuklu fındık fiyatının belirlenmesinde bağımsız komisyonculardan temin edilen Dünya iç fındık alım fiyatlarının etkili olduğu belirtilmiştir.
- (22) İç fındık ihracatı vagonlarla yapılmaktadır ve bir vagon yaklaşık on ton iç fındık taşımaktadır. Ordu Ticaret Borsası Genel Sekreteri sezon başında kabuklu fındıktan bir vagon iç fındık üretilmesi için katlanılması gereken kabuklu fındık bedeli hariç maliyetin (kabuk kırma, işçilik, taşıma, enerji maliyetleri gibi) hesaplanması için Ticaret ve Sanayi Odasına başvurduklarını, hesaplanan maliyeti de dikkate alarak yurtdışındaki bir vagon iç fındık alım fiyatından başlanıp (fındığın randımanının¹ %50'i olduğu kabul edilerek) kabuklu fındık fiyatının belirlendiğini ifade etmiştir. Bu yöntemle hesaplanan yaklaşık kabuklu fındık fiyatının bilgi amaçlı olarak Borsada ilan edildiği öğrenilmiştir. Bu fiyatın daha çok üreticiler tarafından takip edilen bir fiyat olduğu, üreticinin ürünü ne kadar satması gerektiği ile ilgili fikir verdiği, fındık tüccarlarının da Dünya fiyatlarını takip ettiğini ve Borsa'da ilan edilen fiyattan ziyade kendi satabilecekleri fiyatlardan kabuklu fındık alımı yaptıklarını belirtmiştir. Ayrıca Borsa tarafından açıklanan fındık fiyatının %50 randımanlı fındık olduğu, %50'nin altında veya üstünde randımanı olan kabuklu fındığın fiyatının daha düşük veya daha yüksek olabileceği belirtilmiştir.
- (23) Dünya fiyatlarının sıklıkla değişkenlik gösterdiği ve bu nedenle fiyatların sürekli takip edilmesi ve ilan edilen fiyatın güncellenmesi gerektiği de belirtilmiştir. Ordu Ticaret Borsasından 2009-2012 yıllarında her ay için günlük kabuklu fındık kilogram fiyatları alınmıştır. Örneğin 12 Ağustos 2012'de kabuklu fındık kilogram fiyatı 4,00 TL iken 14 Ağustos 2012'de 4,30 TL'ye yükselmiş, 15 Ağustos 2012'de tekrar 4,07 TL'ye düşmüş ve takip eden gün ise 4,33 TL olarak açıklanmıştır. 2009-2012 yıllarındaki günlük açıklanan fiyatlara bakıldığında fiyatlardaki bu hareketliliğin piyasanın olağan durumu olduğu görülmektedir. 2012 yılı Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında günlük olarak açıklanan fiyatların seyrinden fındık hasadının başladığı Ağustos ayı itibarıyla kabuklu fındık fiyatındaki oynamaların bir miktar azaldığı ancak günlük fiyat değişimlerinin devam ettiği anlaşılmaktadır.
- (24) Ordu Ticaret Borsasında yapılan görüşmede her yıl Eylül, Ekim aylarında fındık hasadının yapılması ve depolanabilir bir ürün olmasına rağmen üreticilerin okulların açılması, düğün mevsimi gibi nedenlerle maddi ihtiyaçlarının artması nedeniyle ellerindeki fındığı satmak istemeleri gibi nedenlerle fındık arzının arttığı bilgisi edinilmiştir. Bu aylarda fındıkta fiyat düşüşlerinin yaşanmasının artan arza bağlı olduğu, takip eden aylarda ise arzdaki

¹ Fındığın randımanı kabuklu fındıktan elde edilen iç fındığın büyüklüğü ile ilgili bir kavramdır. %50 randımanlı fındık kabuklu hali ile iç fındık hali arasında yarı yarıya fark olması anlamına gelmektedir. Örneğin 1 kilo kabuklu fındıktan 0,5 kilo iç fındık elde edilebiliyorsa randımanın %50 olduğu söylenecektir.

12-54/1520-538

azalmayla birlikte fiyatların yükseldiği Ticaret Borsası Genel Sekreteri tarafından ifade edilmiştir.

- (25) Fındık fiyatlarını doğrudan etkileyen bir unsur ise rekolte dir. Rekoltenin fazla olduğu yıllarda arz fazlası olduğundan fiyatların da düşmesi iktisadi olarak beklenen sonuçtur. Ordu Ticaret Borsası Genel Sekreterinden alınan bilgilere göre fındık ağaçlarının çiçek açması ile birlikte çeşitli devlet kurumlarından görevli kişilerin oluşturduğu bir komisyon örnek fındık bahçelerinde çotanak sayımı yaparak tahmini rekolteyi belirlemekte ve komisyonca belirlenen rekolte duyurulmaktadır. Açıklanan rekolte gelecek yıl piyasaya arz edilecek fındıkla ilgili piyasadaki aktörlere fikir vermekte ve arzın fazla ya da az beklenmesine göre fiyat beklentileri oluşmaktadır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İl Müdürlüklerince yapılan 2002-2012 yılları için tahmini kabuklu fındık rekolte leri ve rekolte lerin bir önceki yıla göre değişim miktarı ve yüzdesine Ordu Ticaret Borsası verilerine göre Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2: Fındık Rekoltesinin Yıllara Göre Değişimi

	Kabuklu fındık rekoltesi (Ton)	Değişim (Ton)	Değişim (%)
2002	614.290		
2003	465.445	-148.845	-24,23
2004	329.956	-135.489	-29,11
2005	547.820	217.864	66,03
2006	650.000	102.180	18,65
2007	498.712	-151.288	-23,28
2008	804.546	305.834	61,32
2009	490.877	-313.669	-38,99
2010	655.210	164.333	33,48
2011	452.847	-202.363	-30,89
2012	707.396	254.549	56,21

- (26) Tablodan görüldüğü üzere bazı yıllarda fındık rekoltesi düşük seyrederken hemen ertesi yıl artabilmektedir. Zaman zaman bu artış %50 oranının üzerine çıkabilmektedir. Zira 2011 yılı rekoltesi 452.847 ton iken 2012 rekoltesi 707.396 ton olarak belirlenmiştir. 2011 ile 2012 yılları fındık rekoltesi karşılaştırıldığında 2012 yılında 2011'e kıyasla %56,21 daha fazla fındık üretildiği görülmektedir. Fındık arzında yaşanan bu artışın fındık fiyatına yansıdığı hem yerinde inceleme yapılan teşebbüslerdeki yetkililer hem de Ordu Ticaret Borsası Genel Sekreteri tarafından ifade edilmiştir.
- (27) Zira Ordu Ticaret Odası tarafından açıklanan fiyatlar 2011 ve 2012 yılları için karşılaştırıldığında 2011 yılı fiyatlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ordu Ticaret Borsası verilerine göre düzenlenen Tablo 3, fındık hasadının başladığı Ağustos, Eylül aylarında oluşan ortalama fiyatları göstermektedir. 2012 yılında rekoltenin bir önceki yıla kıyasla %56,21 artmış olmasına bağlı olarak 2012 yılı ortalama fiyatlarının da oldukça düşük seyrettiği görülmektedir.

Tablo 3: Ağustos ve Eylül Aylarına Ait Ortalama Kabuklu Fındık Fiyatı

	Ortalama Fiyat (kg/TL)	
	2012	2011
Ağustos	4,21	5,00
Eylül	3,91	6,25

1.3.2. Fındık Alım ve İhraç Fiyatlarına İlişkin Analiz

- (28) Teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerde fındık alım fiyatı konusunda bir anlaşmaya vardıkları yahut fındık alım fiyatını birlikte belirlediklerine dair herhangi bir belgeye ulaşılamamış olmakla birlikte, teşebbüslerin fındık alım fiyatlarının incelenmesi teşebbüslerin pazardaki davranışlarının benzer ya da farklı olup olmadığını ortaya koymak

12-54/1520-538

bakımından önem taşımaktadır. Kabuklu fındık alımı yapan ilk dört teşebbüsün 2011 yılı ve 2012 Eylül ayına kadar olan ortalama kabuklu fındık alım fiyatlarının seyrinin incelenmesi sonucunda; fındık alım piyasasının yaklaşık %66'sını oluşturan dört teşebbüsün 2011 yılından 2012 yılı Eylül ayına kadar olan süreçte, aylık ortalama kabuklu fındık alım fiyatlarının paralel bir seyir izlemekle birlikte birbirinden farklılaştığı anlaşılmaktadır.

- (29) Teşebbüslerin alım fiyatlarına ilişkin seyrin genel olarak piyasa koşulları ile birlikte hareket ettiği gözlenmektedir. Arzın düşük olduğu 2011 yılında fiyatlar nispeten yüksek seyretmiş, 2012 yılındaki rekor artışına paralel olarak ise genel bir düşüş eğilimine girmiştir. Aynı şekilde; hasat dönemlerinde de finansal açıdan zayıf üreticilerin fındığın depolanması ile ilgili risklere katlanmak istemeyerek yoğun satış yapmaları sebebiyle fiyatların düşüş eğiliminde olduğu ifade edilebilecektir.
- (30) Dosya içeriğinde yer alan bilgilere göre; kabuklu fındık alımı yapan ilk dört teşebbüsten Poyraz'ın alımlarına ilişkin fiyat hareketlerinin diğer üç teşebbüsten büyük oranda farklılaştığını ifade etmek mümkündür. Bununla birlikte diğer üç teşebbüsün fiyatları arasında da bir yeknesaklıktan bahsedilemeyecektir. Gürsoy ve Durak'ın fiyatlarının genel seyri birbirine paralel olmakla birlikte Durak'ın fiyatları yılın büyük bölümünde Gürsoy'dan daha yüksek seyretmiştir. Poyraz'ın diğer teşebbüslere nazaran piyasadaki fiyat değişimlerine tepkileri daha yavaştır. Temmuz 2011'de fiyatların artış trendine girdiği, Ocak 2012'de ise hızlı düşüşlerin yaşandığı dönemde Poyraz'ın fiyatları daha düşük bir ivmeyle değişim geçirmiştir.
- (31) Bununla birlikte fındık pazarındaki en büyük ihracatçı olan Oltan'ın alım fiyatlarının belirleyici olduğu ve diğer teşebbüslerin Oltan'ın fiyat artış ve azalışlarını takip ettiği söylenebilecektir. Zira Gürsoy'da yapılan yerinde incelemede alınan 04.11.2011 tarihli e-postada yer alan Dursun Gürsoy ile müşterileri Ferrero Trading Lux. S.A. satın alma biriminden bir kişi arasındaki yazışmada Dursun Gürsoy "*Özellikle Ordu'da manavlardan satın alabilmek için Oltan'ın fiyat seviyesini takip etmek zorundayız, bu nedenle desteğinize ihtiyacımız var*"² ifadesi kullanılmıştır. Bu ifadeler piyasadaki en büyük teşebbüs olan Oltan'ın fiyat lideri pozisyonunda olduğu ve diğer firmalar bakımından Oltan'ın fiyatlarının gösterge kabul edilerek takip edildiğine işaret etmektedir. Homojen bir ürün olan fındık piyasasında bu tür bir fiyat liderliğinin olması ekonomik olarak beklenen bir durumdur. Bu durum teşebbüslerin anlaşmasını kolaylaştıracak bir unsur olarak kabul edilmekle birlikte teşebbüslerin aralarında bir anlaşma olduğuna işaret etmemektedir.
- (32) Durak, Oltan, Poyraz ve Gürsoy'un 2011 yılı başından 2012 yılı Eylül ayına kadar olan aylık ortalama naturel fındık ihracatlarına ilişkin fiyatların incelenmesi sonucunda; fiyatların belirgin derecede birbirinden farklılaştığı anlaşılmıştır. 2011 yılı başından 2012 yılı Eylül ayına kadar olan incelenen zaman diliminin büyük çoğunluğunda Oltan'ın fiyatları rakiplerinin üzerinde seyretmiştir. Poyraz'ın fiyatları ise diğer teşebbüslere kıyasen daha düşük seyretmektedir. Durak ve Gürsoy'un fiyatları ise benzer seyre sahip olmakla birlikte Gürsoy'un ihraç fiyatları ekseriyetle Durak'ın üzerinde yer almaktadır.

Tablo 4: 2011 ve 2012 Yıllarına Ait İhracat Miktarları ve Tutarları (Toplam)

	Miktar (Ton)	Tutar (TL)
Oltan	(.....)	(.....)
Durak	(.....)	(.....)
Poyraz	(.....)	(.....)
Gürsoy	(.....)	(.....)

² "Especially in Ordu we have to follow Oltans price level in order to buy from Manavs therefore we need your support", Raporun içinde yer verilen metin raportörlerin çevirisidir.

I.3.3. Değerlendirme

- (33) Rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı anlaşma, uygulama ve kararlar 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında yasaklanmaktadır.
- (34) Şikayet başvurularında yer alan iddialar söz konusu madde kapsamında ihlal olarak değerlendirilebilecek niteliktedir. Ancak yapılan yerinde incelemelerde söz konusu iddiaları destekleyecek nitelikte herhangi bir belgeye ulaşılmamıştır. Bununla birlikte incelenen teşebbüslerin alım fiyatları ve ihracat fiyatları da incelenmiştir. Teşebbüslerin kabuklu fındık alım fiyatlarının birbirinden farklılaştığı görülmüştür.
- (35) Söz konusu ürünün yurt içi tüketimden ziyade ihraç edilen bir ürün olduğu, üretimin yaklaşık %85'inin ihraç edildiği bilinmektedir. İhracat ağırlıklı olarak faaliyet gösteren teşebbüslerin maliyet yapıları büyük ölçüde birbirine benzemektedir. Fındık alımı yapılan yöreler, tedarik zincirinin yapısı (ilk aşamada manav adı verilen küçük ölçekli tüccarlar üreticiden fındığı almaktadır) alıcılarının büyük çoğunluğunun Avrupa ülkelerinden olması sebebiyle katlanılan navlun maliyetleri birbiriyle örtüşen maliyet unsurlarıdır. Öte yandan; tarımsal bir emtia olması yönüyle uluslar arası piyasalarda fiyatı belirlenen fındığın ana alıcısı konumundaki yabancı alıcılar, söz konusu uluslar arası fiyatlar üzerinden fındık talep etmektedirler. Bu durum üreticilerin kar marjları üzerinde doğrudan etkili olmakta ve teşebbüslerin fiyatları arasındaki küçük farklılıklar önem arz etmektedir. Aynı zamanda fındığın homojen bir ürün olması nedeniyle alım yapan teşebbüslerin fiyatlarının birbirine yakın seyretmesi ekonomik olarak rasyoneldir.
- (36) Yapılan incelemeler ve değerlendirmeler ışığında şikayete konu teşebbüslerin fındık alım fiyatlarını belirleme konusunda bir anlaşma içinde olduklarına dair herhangi bir belgeye veya bulguya ulaşılmamıştır.

J. SONUÇ

- (37) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.